

Wyrok z dnia 14 listopada 2006 r., II CSK 205/06

Jeżeli po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty okaże się, że zobowiązanie wekslowe pozwanego nie powstało, sąd powinien uwzględnić powołany w pozwie stosunek podstawowy także wtedy, gdy podstawą żądania powoda był weksel wystawiony w celu zabezpieczenia innego stosunku prawnego łączącego strony.

Sędzia SN Helena Ciepła (przewodniczący)

Sędzia SN Marian Kocon

Sędzia SN Barbara Myszka (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Banku Polska Kasa Opieki, S.A. w W., IV Oddziału w P. przeciwko Przedsiębiorstwu Rolnemu "R.", spółce z o.o. w K., Romanowi S., Barbarze S., Jerzemu G. i Pawłowi B. o zapłatę, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 listopada 2006 r. skargi kasacyjnej strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 7 grudnia 2005 r.

uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

W dniu 18 września 2003 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu wydał nakaz zapłaty, którym orzekł, że pozwani Przedsiębiorstwo Rolne „R.”, spółka z o.o. w K., Roman S., Barbara S., Jerzy G., Paweł B. i Jerzy W. mają w ciągu dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zapłacić solidarnie powodowi Bankowi Polska Kasa Opieki S.A. w W., IV Oddział w P., kwotę 189 229,53 zł wraz z odsetkami i kosztami postępowania albo wnieść w tym terminie zarzuty.

Po rozpoznaniu sprawy na skutek zarzutów Przedsiębiorstwa Rolnego „R.” spółki z o.o. w K., Romana S., Barbary S., Jerzego G. i Pawła B., Sąd Okręgowy

wyrokiem z dnia 17 listopada 2004 r. uchylił w stosunku do nich wydany nakaz zapłaty i zasądził od nich solidarnie na rzecz powoda kwotę 75 820,43 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 sierpnia 2003 r., natomiast dalej idące powództwo oddalił. Istotne elementy stanu faktycznego przyjętego za podstawę orzeczenia przedstawiały się następująco.

W dniu 31 grudnia 1997 r. pozwana spółka zawarła z Powszechnym Bankiem Gospodarczym S.A. – Grupa Pekao S.A., Oddział w P. umowę kredytową nr 252/97. Udzielony na jej podstawie kredyt został splacony w ten sposób, że w dniu 30 września 1998 r. spółka zawarła umowę kredytową nr 141/98 i otrzymanym kredytem splaciła zobowiązanie wynikające z umowy nr 252/97. Zgodnie z umową kredytową nr 141/98, Powszechny Bank Gospodarczy S.A. – Grupa Pekao S.A. Oddział w P, udzielił spółce kredytu dewizowego w wysokości 266 484,74 marek niemieckich, na zabezpieczenie którego spółka wręczyła weksel *in blanco* wraz z pisemną deklaracją. Bank miał prawo wypełnić otrzymany weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu z tytułu kredytu z odsetkami, prowizją i innymi kosztami. Za zobowiązanie kredytowe spółki poręczyli Roman S., Barbara S., Jerzy G., Sylwia G. i Paweł B., składając podpisy na wekslu i deklaracji. Zabezpieczeniem zobowiązania wynikającego z umowy nr 141/98 były ponadto zawarte przez spółkę w dniu 30 września 1998 r. umowy przewłaszczenia stada krów o wartości 270 000 zł oraz maszyn i urządzeń rolniczych o wartości 253 100 zł.

W dniu 17 listopada 1998 r. pozwana spółka zawarła z Powszechnym Bankiem Gospodarczym S.A. – Grupa Pekao S.A., Oddział w P. kolejną umowę kredytową oznaczoną nr 155/98. Na jej podstawie Bank udzielił spółce kredytu dewizowego w wysokości 197 400 marek niemieckich, na zabezpieczenie którego spółka wręczyła weksel *in blanco*. Zgodnie z deklaracją wekslową, Bank miał prawo wypełnić otrzymany weksel na sumę odpowiadającą zadłużeniu z tytułu kredytu wraz z odsetkami, prowizją i innymi kosztami. Za wykonanie zobowiązania wynikającego z umowy kredytowej nr 155/98 poręczyli pozwani Roman S., Barbara S., Jerzy G., Paweł B. i Jerzy W., składając podpisy na wekslu i deklaracji. Zabezpieczeniem zobowiązania wynikającego z umowy kredytowej nr 155/98 była ponadto zawarta w dniu 17 listopada 1998 r. umowa przewłaszczenia maszyn i urządzeń rolniczych o wartości 530 319 zł. W dniach 26 lutego i 31 maja 1999 r. pozwana spółka zawarła z Powszechnym Bankiem Gospodarczym S.A., Grupa Pekao S.A., Oddział w P. kolejne umowy przewłaszczenia ruchomości na

zabezpieczenie zobowiązań wynikających z umów kredytowych nr 141/98 i nr 155/98.

W dniu 1 grudnia 1998 r. Powszechny Bank Gospodarczy S.A., Grupa Pekao S.A. został wykreślony z rejestru handlowego w związku z połączeniem się z powodowym Bankiem Polska Kasa Opieki S.A. z siedzibą w W.

Pismem z dnia 10 maja 2001 r. powodowy Bank wezwał pozwaną spółkę do zapłaty kwoty 975 372,82 zł obejmującej zadłużenie wynikające – według stanu na dzień 1 kwietnia 2001 r. – z umów kredytowych nr 141/98 w wysokości 600 229,44 zł i nr 155/98 w wysokości 375 143,38 zł. Następnie, w dniu 14 maja 2001 r., uzupełnił otrzymany od pozwanej spółki weksel *in blanco* na kwotę 633 508,29 zł, określając termin płatności na dzień 25 maja 2001 r. Listami poleconymi z dnia 14 maja 2001 r. zawiadomił pozwanych o wypełnieniu weksla na kwotę 633 508,29 zł wynikającą z umowy kredytowej nr 141/98 i wezwał ich do zapłaty. Równocześnie zlecił dokonanie wyceny maszyn i urządzeń rolniczych oraz zwierząt hodowlanych objętych umowami przewłaszczenia. Ruchomości te zostały wycenione przez rzeczoznawcę na kwotę 619 180 zł i o tę kwotę powód zmniejszył zadłużenie spółki. W wyniku dokonanego zarachowania, według stanu na dzień 1 sierpnia 2001 r., pozostały do zapłaty: z umowy kredytowej nr 141/98 odsetki w kwocie 189 229,53 zł, a z umowy nr 155/98 kapitał w kwocie 167 411 zł oraz odsetki w kwocie 118 268,37 zł.

Wnosząc pozew w niniejszej sprawie powód dołączył weksel wypełniony na kwotę 633 508,29 zł i twierdził, że zabezpiecza on zobowiązanie wynikające z umowy kredytowej nr 141/98. W rzeczywistości weksel ten wręczony został na zabezpieczenie zobowiązania z umowy kredytowej nr 155/98, natomiast weksel dany na zabezpieczenie zobowiązania z umowy nr 141/98 dołączony został do akt innej, toczącej się równolegle sprawy. Wynika to z porównania podpisów złożonych przez poręczycieli na wekslach i sporządzanych do nich deklaracjach. Ze sprzedaży przewłaszczonych ruchomości, wycenionych na kwotę 619 180 zł, powód uzyskał kwotę 900 000 zł.

Sąd Okręgowy uznał, że podniesiony przez pozwanych zarzut wypełnienia weksla *in blanco* niezgodnie z upoważnieniem wynikającym z deklaracji jest uzasadniony, ponieważ weksel wręczony na zabezpieczenie określonej wierzytelności nie może być później wykorzystany dla dochodzenia innej

wierzytelności, zatem zobowiązanie wekslowe pozwanej spółki, która weksel wręczyła, oraz pozwanych, którzy podpisali go jako poręczyciele, nie powstało.

Pozwani podnieśli jednak zarzuty dotyczące stosunku podstawowego, jakim było zawarcie umowy kredytowej nr 141/98, wobec czego zasadność roszczenia podlegać musi ocenie w świetle postanowień tej umowy. Jeżeli deklaracja wekslowa, upoważniająca uprawnionego posiadacza weksla *in blanco* do wypełnienia go w uzgodniony sposób, czyni zadość – w zakresie zabezpieczenia spłaty długu wystawcy takiego weksla przez inne osoby składające deklarację – przesłankom poręczenia cywilnego za dług przyszły, uzasadniona jest odpowiedzialność tych osób z umowy poręczenia. W niniejszej sprawie – stwierdził Sąd Okręgowy – dołączona do pozwu deklaracja wekslowa czyni zadość wymaganiom określonym w art. 876 § 1 k.c., wobec czego między poprzednikiem prawnym powoda a pozwanymi Romanem S., Barbarą S., Jerzym G. i Pawłem B. doszło do zawarcia umowy poręczenia. Wymienieni pozwani odpowiadają więc – solidarnie z pozwaną spółką jako kredytobiorcą – za zobowiązania wynikające z umowy kredytowej nr 141/98. Skoro jednak powód uzyskał ze sprzedaży przewłaszczonej ruchomości kwotę 900 000 zł, powinien zaliczyć ją w całości na poczet zobowiązań pozwanej spółki, w tym na poczet kapitału z umowy nr 141/98 kwotę 484 056 zł, na poczet kapitału z umowy nr 155/98 kwotę 302 535 zł i na poczet odsetek z umowy nr 141/98 kwotę 113 409 zł. Z umowy kredytowej nr 141/98 pozostała zatem do zapłaty reszta odsetek w kwocie 75 820,43 zł i kwotę tę Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powoda, jako następcy prawnego Powszechnego Banku Gospodarczego S.A., Grupa Pekao S.A.

Na skutek apelacji pozwanych Sąd Apelacyjny w Poznaniu wyrokiem z dnia 7 grudnia 2005 r. zmienił powyższy wyrok i oddalił powództwo, stwierdzając, że dochodzenie roszczenia wynikającego z umowy kredytowej nr 141/98 na podstawie weksla wystawionego przy okazji zawierania innego kontraktu było równoznaczne z naruszeniem porozumienia wekslowego zawartego w związku ze sfinalizowaniem umowy nr 155/98. Zgodnie z ustaloną judykaturą, zobowiązanie wekslowe osoby, która wręczyła weksel, nie powstaje w razie wypełnienia weksla *in blanco* niezgodnie z otrzymanym upoważnieniem. Powód nie wykazał zatem, że pozwani byli zobowiązani z dołączonego do pozwu weksla do zapłaty zadłużenia wynikającego z umowy kredytowej nr 141/98. W tej sytuacji Sąd pierwszej instancji nie mógł wydawać nakazu zapłaty, skoro zaś w sprawie od początku nie było

podstaw do wydania nakazu zapłaty, powód nie mógł później skutecznie powołać się na podstawę faktyczną i prawną wynikającą z łączącego strony stosunku podstawowego w postaci umowy nr 141/98. Oznaczało to – stwierdził Sąd Apelacyjny – zastąpienie dotychczasowej podstawy inną, odnoszącą się do innych norm prawa materialnego, co w świetle art. 495 § 2 k.p.c. jest niedopuszczalne. Po wniesieniu zarzutów przedmiotem badania Sądu pierwszej instancji mógł być jedynie stosunek prawny, w związku z którym wystawiono weksel, czyli umowa kredytowa nr 155/98, a tego stosunku prawnego powód, jako źródła zobowiązania pozwanych, nie powołał. Powód może wprowadzić – jak wynika z art. 495 § 3 k.p.c. – powołać nowe fakty i dowody, lecz musi uczynić to w terminie tygodnia od doręczenia mu pisma zawierającego zarzuty, natomiast pismo powoda, wyjaśniające jakie weksle zabezpieczały spłatę kredytów udzielonych pozwanej spółce, złożone zostało po upływie tego terminu. W konsekwencji, przeniesienie sporu z płaszczyzny stosunku wekslowego na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego było – zdaniem Sądu Apelacyjnego – niedopuszczalne.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego powód – powołując się na obydwie podstawy kasacyjne – wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. W ramach pierwszej podstawy wskazał na naruszenie art. 65 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i art. 10 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. Nr 37, poz. 282) przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu, że wystawienie weksla *in blanco* kreuje zobowiązanie abstrakcyjne. W ramach drugiej podstawy podniósł zarzut obrazy art. 233 § 1, art. 328 § 2, art. 382, art. 495 § 2 i 496 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

U podstaw rozstrzygnięcia podjętego zaskarżonym wyrokiem legło przekonanie Sądu Apelacyjnego o niedopuszczalności przeniesienia sporu z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego wynikającego z zawarcia umowy kredytowej nr 141/98. Przyczyną tej niedopuszczalności miała być okoliczność, że dołączony do pozwu weksel nie był tym, który pozwana spółka wręczyła na zabezpieczenie kredytu udzielonego na podstawie wymienionej umowy. Przedmiotem badania Sądu pierwszej instancji po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty mógłby być bowiem wyłącznie stosunek prawny, w związku z którym wystawiono weksel, a więc umowa kredytowa nr 155/98, gdyby powód powołał się na nią w terminie określonym w art. 495 § 3

zdanie drugie k.p.c., czego nie uczynił. Przeniesienie sporu na płaszczyznę stosunku prawnego wynikającego z umowy nr 141/98 było – w ocenie Sądu Apelacyjnego – niedopuszczalne ze względu na regulację zawartą w art. 495 § 2 k.p.c.

Weksel *in blanco* może być środkiem zabezpieczenia wierzytelności wynikających z różnorodnych stosunków prawnych. Wystawiony jako własny i wręczony w związku z zawarciem umowy kredytowej, prowadzi do powstania zobowiązania wekslowego wystawcy, powinien być jednak przez kredytodawcę wypełniony zgodnie z zawartym porozumieniem. Powstałe zobowiązanie wekslowe ma charakter samodzielny i abstrakcyjny, a więc niezależny od podstawy prawnej, która spowodowała jego zaciągnięcie. Jeżeli posiadaczem weksła jest remitent, czyli pierwszy wierzyciel, przysługują mu dwa roszczenia – ze stosunku podstawowego (kauzalnego) oraz z weksła. Wybór między nimi należy do wierzyciela, który może tylko raz uzyskać zaspokojenie swojej wierzytelności. Wręczając i przyjmując weksel, strony obejmują swoją wolą jego funkcję zabezpieczającą (*causa cavendi*), z której wynika, że inkorporowana w nim wierzytelność ma ułatwić zaspokojenie wierzyciela w ramach stosunku podstawowego. Wygaśnięcie stosunku podstawowego uniemożliwia zatem dochodzenie wierzytelności wekslowej, a wygaśnięcie zobowiązania wekslowego w sposób prowadzący do zaspokojenia wierzyciela powoduje wygaśnięcie zabezpieczonej wierzytelności. Jedynie wygaśnięcie zobowiązania wekslowego bez zaspokojenia wierzyciela lub nieistnienie tego zobowiązania nie ma wpływu na stosunek podstawowy, stąd swoisty priorytet stosunku podstawowego wobec stosunku wynikającego z weksła (zob. uchwałę połączonych Izb: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70, OSNCP 1973, nr 5, poz. 72 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97, OSNC 1997, nr 9, poz. 124, z dnia 31 maja 2001 r., V CKN 264/00, nie publ. i z dnia 9 grudnia 2004 r., II CK 170/04, nie publ.).

Dochodząc wierzytelności wekslowej wierzyciel nie musi wykazywać podstawy prawnej zobowiązania, może powołać się tylko na treść weksła. W stosunkach między wystawcą a remitentem samodzielność zobowiązania wekslowego ulega jednak złagodzeniu. Jeżeli zobowiązanie wekslowe jest ważne, wystawca może bowiem – w braku skutecznych zarzutów wekslowych – przeciwstawić zarzuty oparte na jego stosunkach osobistych z wierzycielem, czyli zarzuty dotyczące

stosunku podstawowego. Może zatem kwestionować samo istnienie lub rozmiar roszczenia wekslowego ze względu na jego związek ze stosunkiem podstawowym. Spór przenosi się wówczas z płaszczyzny stosunku wekslowego na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego, nie dochodzi jednak do zmiany powództwa, ponieważ przedmiotem rozpoznania jest nadal to samo roszczenie wekslowe, a powód jedynie przydaje mu dodatkowe uzasadnienie faktyczne i prawne.

Problem dopuszczalności odwołania się do stosunku podstawowego i rozpoznania żądania na jego podstawie wyłania się dopiero wtedy, gdy okaże się, że roszczenie wekslowe nie istnieje, w postępowaniu toczącym się na skutek zarzutów od nakazu zapłaty zmiana powództwa, polegająca na zmianie okoliczności faktycznych przytoczonych dla uzasadnienia żądania (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.), jest bowiem niedopuszczalna (art. 495 § 2 k.p.c.). W orzecznictwie utrwalili się jednak poglądy, że w sytuacji, w której powód powołał się jedynie na dołączony do pozwu weksel, a roszczenie wekslowe okaże się bezpodstawne, sąd powinien umożliwić powodowi zmianę podstawy żądania przez przytoczenie faktów uzasadniających cywilnoprawne roszczenie zabezpieczone wekslem. Wymaga tego pierwszeństwo stosunku podstawowego wobec stosunku wynikającego z weksla, zasada równości stron, bo skoro pozwanemu wolno na obronę przed roszczeniem wekslowym powołać się na fakty dotyczące stosunku podstawowego, to trzeba również powodowi umożliwić powołanie takich faktów dla ratowania nakazu przed uchyleniem, a także ekonomia procesowa, gdyż w razie niedopuszczenia zmiany podstawy żądania sąd uchyliłby wprowadzić nakaz i oddalił powództwo, ale powód mógłby niezwłocznie wytoczyć pozwanemu nowe powództwo, oparte tylko na faktach uzasadniających roszczenie cywilnoprawne, które przy zasadności tej podstawy musiałyby być uwzględnione. Przyjmowano zatem, że sąd, rozpoznając zarzuty od nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, może – w granicach nakazu – uwzględnić podstawy faktyczne i prawne, wynikające ze stosunku podstawowego. Podkreślano jednak, że dopuszczalna w takim zakresie zmiana podstawy faktycznej żądania może służyć tylko do utrzymania nakazu zapłaty, nie zaś do rozszerzenia żądania pozwu (zob. uchwałę połączonych Izby: Izby Cywilnej oraz Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 kwietnia 1972 r., III PZP 17/70 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97 i z dnia 24 października 2000 r., V CKN 136/00, OSNC 2001, nr 6, poz. 89).

Dochodząc wierzytelności wekslowej wierzyciel może wreszcie w pozwie – niezależnie od powołania się na treść weksla – przytoczyć fakty i dowody uzasadniające roszczenie wynikające ze stosunku podstawowego. Innymi słowy, może oprzeć żądanie pozwu na dwóch podstawach faktycznych i prawnych, czyniąc podstawą zasadniczą dołączony do pozwu weksel. Jeżeli w takiej sytuacji okaże się, że zobowiązanie wekslowe nie istnieje, sąd musi rozpoznać żądanie wynikające z drugiej, dodatkowej podstawy przytoczonej przez powoda.

Należy dodać, że po nowelizacji art. 495 k.p.c. dokonanej ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych oraz ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. Nr 48, poz. 554) w doktrynie zakwestionowano aktualność dotychczasowego kierunku orzecznictwa umożliwiającego powodowi – w sytuacji, w której powołał się on tylko na dołączony do pozwu weksel, a roszczenie wekslowe okazało się bezpodstawne – zmianę podstawy żądania przez przytoczenie faktów uzasadniających roszczenie zabezpieczone wekslem. Stan faktyczny niniejszej sprawy nie uzasadnia jednak potrzeby rozważania argumentów mających przemawiać za trafnością tego zapatrywania.

Powód – wnosząc o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – powołał się na dołączony do pozwu weksel, a ponadto w uzasadnieniu żądania przytoczył, że udzielił pozwanej spółce kredytu nr 141/98, zabezpieczonego wystawionym przez nią wekslem, za zapłatę którego poręczyli pozostali pozwani. Dołączył też deklarację wekslową z dnia 30 września 1998 r. oraz kierowane do pozwanych wezwania do zapłaty. Nie ulega zatem wątpliwości, że powód już w pozwie oparł żądanie na dwóch podstawach faktycznych i prawnych; jako zasadniczą wskazał podstawę wekslową, ale przytoczył też fakty i dowody uzasadniające roszczenie cywilnoprawne zabezpieczone – jego zdaniem – dołączonym wekslem. Dopuszczalność takiego konstruowania pozwu nie budzi wątpliwości; powód nie ma obowiązku przedstawiania sądowi własnej kwalifikacji prawnej żądania, musi natomiast przytoczyć uzasadniające je okoliczności faktyczne, okoliczności te mogą jednak kryć w sobie więcej niż jedno roszczenie materialnoprawne.

Powód – co bezsporne – wypełnił dołączony do pozwu weksel niezgodnie z porozumieniem wynikającym z deklaracji wekslowej, wobec czego zobowiązanie

weksłowe pozwanych nie powstało (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 1998 r., III CKN 342/97, OSNC 1998, nr 9, poz. 141, z dnia 17 czerwca 1999 r., I CKN 51/98, OSNC 2000, nr 2, poz. 27, z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/01, "Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego" 2004, nr 12, s. 31 oraz z dnia 17 września 2004 r., V CK 562/03, "Prawo Bankowe" 2005, nr 3, s. 17). W tej sytuacji – wobec powołania się przez powoda już w pozwie na zawarcie umowy kredytowej i wynikające z niej roszczenie – obowiązkiem Sądu pierwszej instancji było dokonanie oceny zasadności żądania pozwu w świetle dodatkowych okoliczności faktycznych przytoczonych dla jego uzasadnienia.

Rozważenia wymaga z kolei kwestia, czy reguła ta odnosi się także do sytuacji, w której wierzyciel błędnie przyporządkował otrzymane weksle *in blanco* umowom zawartym z dłużnikiem i w taki sposób je wypełnił, wskutek czego dołączony do pozwu weksel nie jest tym, który dłużnik wystawił w celu zabezpieczenia wykonania powołanej w pozwie umowy. Sąd Apelacyjny uznał, że po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty przedmiotem badania Sądu pierwszej instancji mógłby być wyłącznie stosunek prawny, w związku z którym został wystawiony weksel, czyli umowa kredytowa nr 155/98. Co więcej, uznał, że Sąd pierwszej instancji nie mógł wydać nakazu zapłaty, skoro powód nie wykazał, że pozwani zobowiązani byli z dołączonego do pozwu weksla do zapłaty zadłużenia wynikającego z umowy kredytowej nr 141/98. U podstaw zaskarżonego wyroku zatem legło stanowisko, że powód – występując o wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla – może dodatkowo powołać się jedynie na takie okoliczności faktyczne, które uzasadniają zobowiązanie będące podstawą wystawienia weksla, tylko bowiem takie okoliczności faktyczne mogą podlegać badaniu, jeżeli po wniesieniu zarzutów okaże się, że roszczenie weksłowe nie powstało.

Przedstawione stanowisko budzi uzasadnione zastrzeżenia, nie tylko natury funkcjonalnej, to bowiem wierzyciel – wnosząc o wydanie nakazu zapłaty na podstawie weksla – decyduje o tym, czy powołać się tylko na załączony weksel, czy przytoczyć w pozwie także fakty i dowody uzasadniające roszczenie cywilnoprawne zabezpieczone wekslem. Jeżeli na skutek omyłki wypełnił i dołączył do pozwu weksel wystawiony w celu zabezpieczenia innej umowy niż ta, z której – według przytoczonych twierdzeń – ma wynikać roszczenie dochodzone na podstawie weksla, trzeba przyjąć, że jako podstawę zaciągniętego zobowiązania powołał umowę wskazaną w pozwie. W niniejszej sprawie powód – choć użył niewłaściwego

weksła – poszukiwał zaspokojenia roszczenia wynikającego z umowy kredytowej nr 141/98, natomiast odrębnym zagadnieniem jest w takim wypadku merytoryczna ocena zasadności żądania pozwu, gdyż w postępowaniu nakazowym kwestia istnienia materialnej podstawy prawnej żądania może być przedmiotem badania w pełnym zakresie dopiero w toku postępowania wywołanego wniesieniem zarzutów. Wobec podniesienia przez pozwanych skutecznych zastrzeżeń co do zgodności wypełnienia weksła z dołączoną do niego deklaracją okazało się, że zobowiązanie wekslowe nie powstało. Ujemną konsekwencją posłużenia się niewłaściwym wekslem *in blanco* była więc utrata roszczenia wekslowego. Skoro jednak powód już w pozwie powołał się na stosunek kausalny w postaci umowy kredytowej nr 141/98, obowiązkiem Sądów było rozpoznanie żądania pozwu w świetle przytoczonych przez niego dodatkowych okoliczności faktycznych, a więc umowy powołanej przez powoda (art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c.). Nie stała temu na przeszkodzie okoliczność, że podstawą żądania był weksel wystawiony przez pozwanych w celu zabezpieczenia innej umowy. Tak, jakkolwiek bez bliższego uzasadnienia, zagadnienie to rozstrzygnął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 marca 1997 r., I CKN 48/97 (OSNC 1997, nr 9, poz. 124).

Sąd Apelacyjny zatem bezpodstawnie uchylił się od rozpoznania sporu na podstawie stosunku cywilnoprawnego wynikającego z zawarcia powołanej przez powoda już w pozwie umowy kredytowej nr 141/98. W tej sytuacji – wobec konieczności uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania – rozważanie pozostałych zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej trzeba uznać za zbędne.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.